

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เมื่อวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) การสัมภาษณ์ (Interview) และใช้วิธีการวิเคราะห์อุปนัย (Analytic Instruction) เสร็จแล้ว จึงสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัยตามประเด็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย โดยตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ข้อ โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๕.๑.๑.๑ สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ จำนวนครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทำให้การสอนไม่ทั่วถึง การเดินทางของครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาไม่สะดวกเนื่องจากโรงเรียนอยู่ห่างไกล การจัดเวลาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนไม่เหมาะสมกับช่วงเวลา และเวลาในการสอนน้อยกว่าช่วงเวลาปกติ เนื่องจากโรงเรียนยังไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

๒. ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ คือ สื่อการเรียนการสอนไม่มีความน่าสนใจ สื่อการเรียนการสอนไม่ทันสมัย ทำให้วงวนอนน่าเบื่อ สื่อการเรียนการสอนไม่อยู่ในสภาพเก่าเกินไปไม่พร้อมใช้งาน สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ เช่นคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายไม่มี ผู้สอนไม่มีสื่อการเรียนการสอน ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเลย ความก้าวหน้าและการพัฒนานั้น ครูและพระสงฆ์ขาดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน การผลิตสื่อ

๓. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ คือ โรงเรียนมีอาคารสถานที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อบรรยากาศการเรียนรู้ ขาดห้องประชุม ห้องโสต ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องพยาบาล จัดอยู่ในปูชนียสถานเอกเทศต่างหาก ก็ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้มีน้อยไม่สามารถขยายบรรยากาศ

การเรียนรู้ได้ เนื่องจากมีสถานที่จำกัด บรรยากาศในอาคารสถานที่ที่มีอยู่ก็ชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก

๔. ด้านกิจกรรมการสอน คือพระภิกษุจัดกิจกรรมการเรียนสอนไม่เข้าใจ ทำให้นักเรียนเกิดความน่าเบื่อและง่วงนอนมาก กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นแบบเรียนง่าย ชอบให้ทำกิจกรรมแบบเดิมๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นวิชาการมากเกินไป

๕. ด้านการวัดและประเมินผล คือ ขาดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ไม่มีการประเมินผลการสอนของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา พระสอนวิชาพระพุทธศาสนาไม่มีความรู้และความเข้าใจในการวัดและประเมินผล ข้อสอบวัดและประเมินผลยากเกินไป วิธีการวัดและประเมินผลไม่มีความหลากหลายใช้แต่เดิมๆ การวัดและประเมินผลไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน วัดและประเมินผลไม่เหมาะสมกับบทเรียนและเวลา วัดและประเมินผลไม่ตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

๕.๑.๑.๒ สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อันดับแรกคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ อันดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดและประเมินผล

๕.๑.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) โดยมีการเปลี่ยนแปลงคำอธิบายรายวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และได้เพิ่มวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาเลือกเสรี ในกลุ่มสังคมศึกษา กำหนดให้เรียนสัปดาห์ละ ๒ คาบ ตลอดภาคเรียนได้ ๑ หน่วยการเรียนรู้ และกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียน โดยเน้นการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างแท้จริง เช่น ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา มีเจตคติที่ดีที่ถูกต้องทางพระพุทธศาสนา เกิดศรัทธาและสำนึกในความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคม และสามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

วิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาเลือกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา รวม ๘ รายวิชา โดยกลุ่มวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความมุ่งหมายในการสร้างพลเมืองของชาติให้มีคุณภาพ สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้อย่างปกติ วิชาสังคมศึกษาจึงเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับมนุษย์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อผลิตคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอยู่ตลอดเวลา ให้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ ความรู้สึกรู้สีก หรือค่านิยมที่พึงงามให้แก่คนในสังคม ได้กำหนดจุดประสงค์ของ

หลักสูตรวิชาสังคมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไว้ดังนี้ ๑) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ และการปกครอง ศาสนากับการดำรงชีวิต ๒) เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาของสังคม สามารถแก้ปัญหาและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยใช้เหตุผล กระบวนการกลุ่ม และวิธีการที่หลากหลาย ๓) เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตย หลักธรรม และคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันท้องถิ่น ประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ๔) เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ตามระบอบการปกครองแนวประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งมั่นในการทำประโยชน์ให้กับสังคม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

เนื้อหาสาระของหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง) กำหนดเรียงตามหัวข้อเรื่องทั้ง ๘ หัวข้อ เหมือนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่จะมีขอบข่ายเนื้อหาสาระและจุดเน้นของการเรียนรู้แตกต่างกันไปในแต่ละหัวข้อ ของแต่ละรายวิชา จุดเน้น ในบางเรื่องต้องการให้เรียนรู้ในเรื่องเดียวกัน ตลอดทุกชั้น ดังนั้น เนื้อหาสาระจะเหมือนกันตลอด แต่การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนจะแตกต่างกันไปตามวัยและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละระดับ โดยกรอบสาระหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง ๘ หัวข้อ มีดังนี้ ๑) ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา ๒) พุทธประวัติ ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา และชาวพุทธตัวอย่าง ๓) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ๔) พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ ๕) พระไตรปิฎก พุทธศาสนสุภาษิต ภาษาบาลี และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ๖) หน้าที่ชาวพุทธ ๗) การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ๘) มารยาทชาวพุทธ ศาสนพิธี วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๕.๑.๓ นำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

๑. การบริหารบุคคล คือ การบริหารบุคคลตามที่ได้ประชุมสนทนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบว่า อยากให้มีครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาประจำโรงเรียนเพื่อช่วยในการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ของโรงเรียนและเป้าหมายให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมความรู้ความสามารถด้านใดบ้าง เพื่อความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเริ่มตั้งแต่แผนความต้องการ แผนการให้ได้มาของกำลังครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาและแผนการใช้กำลังครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้เพียงพอต่อนักเรียน การจัดบุคคลและการสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียน

๒. การบริหารการเงิน คือ ครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้นต้องมีทุนการเงินจากโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยระยะยาวที่ใช้เวลาในการที่จะได้รับผลตอบแทน ๑๐ เดือนต่อปีการศึกษา ครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้จากคณะครูและผู้บริหาร งบประมาณของโรงเรียนตามที่กำหนดไว้พอประมาณ ครูพระสอนวิชา

พระพุทธศาสนาได้หาทุนมาช่วยโรงเรียนเรียน เช่น ห้องจริยธรรม ห้องคุณธรรม จัดหาผ้าป่าการกุศล และแจกทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่เรียนดี มีนิสัยดี ทุกโรงเรียนต้องมีครูพระไปสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามโรงเรียนต่างๆ ให้มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักสูตร

๓. การบริหารวัสดุอุปกรณ์ คือ วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนมีพร้อมสมบูรณ์ เช่น ห้องเรียน ชั้นเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องน้ำ หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา กระดาษ กระดานเขียน โต๊ะ เก้าอี้ โพรเจกเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์ สื่อการสอน และอื่นๆ มีอยู่พร้อมบริบูรณ์เพื่อการเรียนการสอนเนื่องจากว่าต้องพิจารณาตั้งแต่การรับหรือว่าการได้มาซึ่งพัสดุ การนำพัสดุไปใช้ และสุดท้ายก็คือการเสื่อมสภาพ หรือหมดอายุการใช้งานก็ต้องจำหน่ายออกจากบัญชีเพื่อที่จะหาตลาดแทนใหม่ ในเรื่องของระบบบริหารพัสดุ มีความจำเป็นมากสำหรับส่วนราชการ เพราะว่าการได้มาซึ่งวัสดุสิ่งของต่าง ๆ

๔. การจัดการ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้มอบหมายให้ครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ให้ครู และนักเรียน มีความรู้วิชาพระพุทธศาสนาสอดคล้องตามหลักสูตรปัจจุบัน โดยกำหนดพันธกิจตามที่โรงเรียนให้แนวทางปฏิบัติ และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพน่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๒.๑ ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๕.๒.๑.๑ ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์

๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน ทราบว่า จำนวนครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทำให้การสอนไม่ทั่วถึง การเดินทางของครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา ไม่สะดวกเนื่องจากโรงเรียนอยู่ห่างไกล การจัดเวลาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนไม่เหมาะสมกับช่วงเวลา และเวลาในการสอนน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ เนื่องจากโรงเรียนยังไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ จรรยาสุภาพ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่า อัตราส่วนนักเรียนต่อครูและจำนวนคาบการสอนของครูต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับขนาดโรงเรียน แสดงว่ามีจำนวนครูไม่เพียงพอต่อนักเรียน^๑

๒. ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ คือ สื่อการเรียนการสอนไม่มีความน่าสนใจ สื่อการเรียนการสอนไม่ทันสมัย ทำให้วงวนอนาเบื่อ สื่อการเรียนการสอนไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

^๑ประเสริฐ จรรยาสุภาพ, “การพัฒนารูปแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓).

สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ เช่นคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายไม่มี ผู้สอนไม่มีสื่อการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ส่วนความก้าวหน้าและการพัฒนานั้น ครูและพระสงฆ์ขาดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน การผลิตสื่อการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา กันธิยะ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ว่าสภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ด้านสภาพการจัดสื่อการสอน พบว่าขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย คอมพิวเตอร์และงบประมาณในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ^๒

๓. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ คือโรงเรียนมีอาคารสถานที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อบรรยากาศการเรียนรู้ ขาดห้องประชุม ห้องโสต ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องพยาบาล จัดอยู่ในปูชนียสถานเอกเทศต่างหากก็ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้มีน้อยไม่สามารถขยายบรรยากาศการเรียนรู้ได้เนื่องจากมีสถานที่จำกัด บรรยากาศในอาคารสถานที่ที่มีอยู่ก็ชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจนาฏ ดวงจิโน และคณะ เรื่อง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการบริการวิชาการ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าปัญหาด้านบรรยากาศการเรียนรู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์และความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังขาดความเหมาะสม^๓

๔. ด้านกิจกรรมการสอน คือพระภิกษุจัดกิจกรรมการเรียนสอนไม่เข้าใจทำให้นักเรียนเกิดความน่าเบื่อและง่วงนอนมาก กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นแบบเรียบง่าย ชอบให้ทำกิจกรรมแบบเดิมๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่กิจกรรมการเรียนการสอนเน้น วิชาการมากเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรา รอดดารา เรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยาและความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา๒๕๔๕ ว่าผู้เรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกสถานที่^๔ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงศ์ลักษณ์ เรือนทอง เรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมีองค์ประกอบด้านเน้นการเรียนการสอน ซึ่งมีความถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้^๕

๕. ด้านการวัดและประเมินผลคือขาดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงไม่มีการประเมินผลการสอนของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา พระสอนวิชาพระพุทธศาสนาไม่มีความรู้และความเข้าใจในการวัดและประเมินผลข้อสอบวัดและประเมินผลยากเกินไป วิธีการวัดและประเมินผล

^๒ ปรีชา กันธิยะ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑).

^๓ เบญจนาฏ ดวงจิโนและคณะ, “ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินกิจกรรมการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์”, **รายงานวิจัย**, (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์), ๒๕๔๗, หน้าบทคัดย่อ.

^๔ อมรา รอดดารา, “ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยาและความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา๒๕๔๕”, **รายงานการวิจัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

^๕ นงศ์ลักษณ์ เรือนทอง, “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

ไม่มีความหลากหลายใช้แต่เดิมๆ การวัดและประเมินผลไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียนวัดและประเมินผลไม่เหมาะสมกับบทเรียนและเวลา วัดและประเมินผลไม่ตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณี แฝงกุล เรื่อง ศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตโครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ว่า ศักยภาพการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพในระดับปานกลางในทางการติดตามและประเมินผล^๖ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ เตียวต้อย เรื่องรูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ว่ารูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้แก่ การกำกับติดตามประเมินผล ซึ่งรูปแบบดังกล่าว ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญสามารถนำไปใช้ได้^๗

๕.๒.๑.๒ ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการตอบแบบสอบถาม

๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนอาศัยบุคลากรที่มีทักษะจำกัดรวมถึงปัจจัยการสนับสนุนการเรียนการสอนมีน้อย ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาไม่สามารถวางแผนจัดการเรียนการสอนได้ตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูว่า สมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง^๘

๒. ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาขาดการใช้สื่อให้สามารถเชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และไม่สามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนได้เอง ทำให้มีปัญหาในการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวภา บัวเวช เรื่อง รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏประกอบด้วย ประเภทของสื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อกิจกรรมพิเศษ สื่อเทคโนโลยี และสื่อเบ็ดเตล็ดภายในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในขณะที่ระบบการบริหารองค์การไม่มีอิทธิพลต่อประเภทของสื่อต่างๆ^๙

^๖พรณี แฝงกุล, “ศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตโครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดสมุทรปราการ”, รายงานการวิจัย, (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๕).

^๗อนันต์ เตียวต้อย, “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๑).

^๘บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^๙เยาวภา บัวเวช, “รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐).

๓. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูขาดการสร้างบรรยากาศช่วยกระตุ้นผู้เรียน รวมถึงไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้ จำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนภายในโรงเรียนช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภรณ์ ผ่องสุวรรณ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีม ของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาว่า รูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย บรรยากาศการเรียนรู้ ทีม กระบวนการวิจัย คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน การแบ่งปันความรู้ และการประเมินผล^{๑๐}

๔. ด้านกิจกรรมการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูขาดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและขาดการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนไม่สามารถปรับประยุกต์ใช้ปัจจัยสนับสนุนแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา รอดดารา เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยาและความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๔๕ ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวคิดเรื่องสามัญลักษณ์ของผู้เรียนหลังจากเรียนจบแล้วมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผู้เรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกสถานที่^{๑๑}

๕. ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากขาดเกณฑ์มาตรฐานการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง เรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบริษัทในประเทศไทย ว่าการนำปรัชญา หลักการ แนวคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมของบริษัทมาเป็นหลักในการจัดการศึกษา รูปแบบของมหาวิทยาลัยบริษัทในประเทศไทย ประกอบด้วยโครงสร้างการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การวัดและประเมินผล โดยที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก^{๑๒}

๕.๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔

^{๑๐}วรภรณ์ ผ่องสุวรรณ, “การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสถาบันอุดมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๑}อมรา รอดดารา, “ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยาและความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๔๕”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

^{๑๒} ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง, “รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบริษัทในประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕).

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) โดยมีการเปลี่ยนแปลงคำอธิบายรายวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และได้เพิ่มวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาเลือกเสรีในกลุ่มสังคมศึกษา กำหนดให้เรียนสัปดาห์ละ ๒ คาบตลอดภาคเรียนได้ ๑ หน่วยการเรียนรู้ และกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียน โดยเน้นการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างแท้จริง เช่น ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา มีเจตคติที่ดีที่ถูกต้องทางพระพุทธศาสนา เกิดศรัทธาและสำนึกในความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคม และสามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

วิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาเลือกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา รวม ๘ รายวิชา โดยกลุ่มวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความมุ่งหมายในการสร้างพลเมืองของชาติให้มีคุณภาพ สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้อย่างปกติ วิชาสังคมศึกษาจึงเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับมนุษย์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อผลิตคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอยู่ตลอดเวลา ให้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ ความรู้สึก หรือค่านิยมที่ดีงามให้แก่คนในสังคม ได้กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาสังคมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไว้ดังนี้ ๑) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ และการปกครอง ศาสนากับการดำรงชีวิต ๒) เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาของสังคม สามารถแก้ปัญหาและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยใช้เหตุผล กระบวนการกลุ่ม และวิธีการที่หลากหลาย ๓) เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตย หลักธรรม และคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันท้องถิ่น ประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ๔) เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ตามระบอบการปกครองแนวประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งมั่นในการทำประโยชน์ให้กับสังคม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมูล สารพันธ์ เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ ว่าคณะสงฆ์ควรพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีให้เป็นไปตามบทบาทบัญญัติแห่งกฎหมายการศึกษาที่ให้สิทธิสถาบันพระพุทธศาสนาจัดการศึกษาได้ รูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีที่เหมาะสมในระดับมาก ซึ่งควรจะนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ได้แก่รูปแบบที่เปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนวิชานักธรรม-บาลี และวิชาสามัญควบคู่กันไปตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงระดับปริญญาเอก วิชาสามัญที่พระภิกษุสามเณรควรจะได้ศึกษาในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกและแผนกบาลีได้แก่วิชาภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา และ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามลำดับ^{๑๓}

^{๑๓}ประมูล สารพันธ์, ดร., “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

๕.๒.๓ นำเสนอการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. การบริหารบุคคล คือ การบริหารบุคคลตามที่ได้ประชุมสนทนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบว่าย่อยากให้มีครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาประจำโรงเรียนเพื่อช่วยในการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ของโรงเรียนและเป้าหมายให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมความรู้ความสามารถด้านใดบ้าง เพื่อความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเริ่มตั้งแต่แผนความต้องการ แผนการให้ได้มาของกำลังครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาและแผนการใช้กำลังครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้เพียงพอต่อนักเรียน การจัดบุคคลและการสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา ศักดิ์ภู่อราม เรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย ว่า การบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐ ประกอบด้วย การบริหารโดยคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และการบริหารงานโรงเรียนในกำกับของรัฐ ๔ ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานการเงิน และงานบริหารทั่วไป^{๑๔} สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ว่าแนวคิดการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการนำศักยภาพของบุคคลออกมาใช้ให้เต็มที่ เพื่อการเพิ่มมูลค่าและการแข่งขันให้กับองค์กร ส่วนองค์กรทางพระพุทธศาสนาตั้งอยู่บนพื้นฐานของการดูแล รักษา ปกครองบุคคล เพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า แนวคิดการบริหารงานบุคคลขององค์กรสมัยใหม่มีประเด็นที่เหมือนกันกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการ บุคคลจึงเป็นปัจจัยหลักที่มีศักยภาพมากที่สุดจะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรบรรลุผลโดยใช้ระบบบริหารงานบุคคลเป็นกลไกขับเคลื่อน การได้มาซึ่งบุคคลกระทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องชัดเจน มีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลมาจากบุคคลภายในและภายนอกองค์กร พร้อมทั้งต้องพัฒนาบุคคลทุกระดับเสมอโดยวิธีการฝึกอบรมในรูปแบบขององค์กร เพื่อขจัดอุปสรรคที่เกิดจากตัวบุคคลทั้งนี้มีหลักวินัยในการลงโทษผู้ทำผิดและมีการบำรุงรักษาบุคคลเสมอรวมถึงผู้มีผลงาน และการพ้นจากองค์กรเกิดจากการให้ออก ลาออก และการตาย เป็นต้น^{๑๕} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ เตียวต้อย เรื่อง รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลว่าองค์ประกอบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คือการสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร^{๑๖}

^{๑๔}จินตนา ศักดิ์ภู่อราม, “การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับ ของรัฐสำหรับประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕).

^{๑๕}พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี), “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๑๖}อนันต์ เตียวต้อย, “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑).

๒. การบริหารการเงิน คือ ครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้นต้องมีทุนการเงินจากโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยระยะยาวที่ใช้เวลาในการที่จะได้รับผลตอบแทน ๑๐ เดือนต่อปีการศึกษาครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้จากคณะครูและผู้ปกครอง งบประมาณของโรงเรียนตามที่กำหนดไว้พอประมาณ ครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้หาทุนมาช่วยโรงเรียนเรียน เช่น ห้องจริยธรรม ห้องคุณธรรม จัดหาผ้าป่าการกุศล และแจกทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่เรียนดี มีนิสัยดี ทุกโรงเรียนต้องมีครูพระไปสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามโรงเรียนต่างๆ ให้มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ จรรยาสุภาพ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามสภาพที่เป็นอยู่จริงขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่โรงเรียนขนาดกลาง เพราะมีต้นทุนต่อหัวต่ำที่สุดเพียง ๘,๘๐๑.๓๒ บาท หากใช้แบบจำลองที่ได้จากงานวิจัย โดยกำหนด อัตราส่วนนักเรียนต่อครูเป็น ๒๕ ขนาดห้องเรียน ๔๐ คน คาบการสอนของครูต่อสัปดาห์ เป็น ๒๕ คาบโรงเรียนขนาดเล็กจะมีต้นทุนต่อหัวต่ำที่สุดเพียง ๗,๗๙๖.๗๖ บาท^{๑๗}

๓. การบริหารวัสดุอุปกรณ์ คือ วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนมีพร้อมสมบูรณ์ เช่น ห้องเรียน ชั้นเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องน้ำ หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา กระดาษ กระดานเขียน โต๊ะ เก้าอี้ โพรเจกเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์ สื่อการสอน และอื่นๆ มีอยู่พร้อมบริบูรณ์เพื่อการเรียนการสอนเนื่องจากว่าต้องพิจารณาตั้งแต่การรับหรือว่าการได้มาซึ่งพัสดุ การนำพัสดุไปใช้ และสุดท้ายก็คือการเสื่อมสภาพ หรือหมดอายุการใช้งานก็ต้องจำหน่ายออกจากบัญชีเพื่อที่จะหาทดแทนใหม่ ในเรื่องของระบบบริหารพัสดุ มีความจำเป็นมากสำหรับส่วนราชการ เพราะว่าการได้มาซึ่งวัสดุสิ่งของต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ผ่องสุวรรณ เรื่องการพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการ โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้อย่างร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีม ของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ สถาบันอุดมศึกษา ว่ารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้อย่างร่วมกันกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้อย่างร่วมกันเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสถาบันอุดมศึกษา มีความเหมาะสมมาก^{๑๘}

๔. การจัดการ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้มอบหมายให้ครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนามีหน้าที่ดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ให้ครู และนักเรียน มีความรู้วิชาพระพุทธศาสนาสอดคล้องตามหลักสูตรปัจจุบัน โดยกำหนด

^{๑๗}ประเสริฐ จรรยาสุภาพ, “การพัฒนารูปแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๘}วราภรณ์ ผ่องสุวรรณ, “การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้อย่างร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสถาบันอุดมศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

พันธกิจตามที่โรงเรียนให้แนวทางปฏิบัติ และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพน่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง เรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย ว่าการนำปรัชญา หลักการ แนวคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมของบรรษัทมาเป็นหลักในการจัดการศึกษา รูปแบบของมหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย ประกอบด้วยโครงสร้างการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยบรรษัท ๑๒ ด้านได้แก่ การบริหารจัดการ วิทยทัศน์ การเงิน องค์กร การมีส่วนร่วม ผู้เรียน หลักสูตร และการเรียนการสอน เทคโนโลยีการศึกษา การวัดและประเมินผล การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ การจัดตั้งและเปิดดำเนินการ และการรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยที่แต่ละด้านส่วนใหญ่มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ในระดับมากและมากที่สุด ยกเว้นการดำเนินงานในรูปสภามหาวิทยาลัย คล้ายกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปและการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ อยู่ในระดับปานกลางและการแบ่งศาสตร์การศึกษา เป็นคณะวิชาคล้ายมหาวิทยาลัยทั่วไปอยู่ในระดับน้อย กลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบรรษัทประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก ๓ ด้านคือ ด้านบริหารจัดการทั่วไป ด้านบริหารจัดการวิชาการ และด้านกลไกการอุดมศึกษาของรัฐ^{๑๙} สอดคล้องกับ ทศนิยม ปัทมสนธิ์ เรื่อง การบริหารจัดการติดตามและสนับสนุนการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์มีโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการวิจัยอย่างชัดเจน^{๒๐} สอดคล้องกับ นันทิยา น้อยจันทร์ เรื่อง วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษาว่า วัฒนธรรมองค์กรสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ๑๒ องค์ประกอบ คือ การกำหนดทิศทางขององค์กร การมีส่วนร่วมในองค์กร การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน มาตรฐานการดำเนินงาน การมอบหมายงาน การติดตามและประเมินผล วิทยทัศน์ การบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการจัดการ และการบริหารจัดการองค์กร^{๒๑}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. หลักสูตรการเรียนการสอน ควรมีการปรับให้มีความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหาและเวลา เพราะบางเนื้อหาเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ยาก จำเป็นต้องใช้เวลาในการอธิบายหรือทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจ

^{๑๙}ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง, “รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๒๐}ทศนิยม ปัทมสนธิ์, “การบริหารจัดการติดตามและสนับสนุนการวิจัย”, รายงานการวิจัย, (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๐).

^{๒๑}นันทิยา น้อยจันทร์, “วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

๒. บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู อาจารย์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นต้องให้ความร่วมมือ ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว ผู้เรียนและพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนจะไม่ให้ความสนใจใส่ใจ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

๓. ค่าตอบแทนต่างๆ น้อยเกินไป ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ควรให้เหมาะสมสอดคล้องตามความเป็นจริง

๔. สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ควรมีการสนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอน และสถานศึกษาร่วมจัดหาสื่อให้เพียงพอและเหมาะสม

๕. การประสานงานระหว่างผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ ควรมีการประชุมหรือแลกเปลี่ยนทัศนคติมุมมองต่างๆ เพื่อได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทุกสัปดาห์หรือทุกเดือน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นในการเข้าไปมีส่วนร่วมของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเยาวชน

๒. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและสนใจในเรื่องครูผู้สอน นักเรียนและสถานที่สอน สื่อการสอน การวัดผลที่ได้ประสิทธิภาพและการจัดการหลักสูตรที่ต้องมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับหลักสูตรสามัญและสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินการ

๓. ต้องมีการวางรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ให้เป็นแบบอย่างเดียวกันและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสังคม

๔. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้พระสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีความรู้ในด้านต่างๆ มากขึ้น

๕. สนับสนุนทางด้านวิชาการ เทคโนโลยีตลอดจนเครื่องมือที่ทันสมัยต่างๆ เพื่อให้พระสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีความรอบรู้มากขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

๒. ควรศึกษาเชิงพัฒนาเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้พระสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีความตื่นตัวและมีความพร้อมในการสอนมากยิ่งขึ้น

๓. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถในการสอนของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

๔. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

๕. ควรศึกษาประสิทธิภาพพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนอื่นๆ ด้วย